Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service

Lausunto

28.02.2020

MIG-203244
00.03.00
MIGDno-2020-288

Lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

MAAHANMUUTTOVIRASTON LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESSÄ HE 6/2020 VP ESITETTYYN LISÄYKSEEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ RIKOSSEURAAMUSLAITOKSESSA ANNETUN LAIN 14 §:N 2 MOMENTIN 3 KOHTAAN

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksessä HE 6/2020 vp esitettyyn lisäykseen henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain (1069/2015) (Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietolaki) 14 §:n 2 momentin 3 kohtaan.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) (julkisuuslaki) 24 §:n 1 momentin 28 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä hallintoviranomaisen asiakirjat ja rekisterit, jotka sisältävät tietoja tuomitusta taikka vangitusta tai muutoin vapautensa menettäneestä henkilöstä, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen ei vaaranna asianomaisen tulevaa toimeentuloa, yhteiskuntaan sopeutumista tai turvallisuutta, ja jos tiedon antamiseen on perusteltu syy.

Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietolain 14 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa poliisille ja Maahanmuuttovirastolle rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen maassa oleskelua, kansainvälistä suojelua, maasta poistamista, kansalaisuutta, maahantulokieltoon määräämistä tai maahantulokiellon peruuttamista koskevan asian käsittelemiseksi valvonta- ja toimintarekisterissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviilityölupaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

Ehdotetussa lisäyksessä Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietolain 14 §:n 2 momentin 3 kohtaan säädettäisiin Maahanmuuttovirastolle lisäksi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä valvonta- ja toimintarekistereissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa. Ehdotettu lisäys on tarpeellinen useiden Maahanmuuttoviraston lakisääteisten tehtävien hoitamisen ja asiakkaiden oikeuksien toteutumisen kannalta.

Maahanmuuttovirastolla on hallinnollisena lupaviranomaisena toimivaltaansa kuuluvissa asioissa perustuslain (731/1999) 21 §:stä johdettavissa oleva ratkaisupakko. Vankien sijoittamistietoja tarvitaan sekä viranomaisaloitteisten että asiakasaloitteisten asioiden käsittelyä varten.

Viranomaisaloitteisia asioita ovat esimerkiksi oleskeluluvan lakkauttamis- peruutus- ja karkotusasiat. Maahanmuuttovirasto järjestää puhutteluja eri

www.migri.fi

PL 10
00086 Maahanmuuttovirasto
puh. 0295 430 431
faksi 0295 411 720

PB 10
00086 Migrationsverket
tfn 0295 430 431
fax 0295 411 720

PO Box 10
FI-00086 Maahanmuuttovirasto
tel. +358 295 430 431
fax +358 295 411 720

vankiloissa oleville asiakkailleen, jos tietyn asian edellytysten selvittäminen ja lakisääteisen kokonaisharkinnan tekeminen edellyttää asiakkaan tapaamista, eikä kirjallinen menettely riitä selvittämään asiaa. Jotta esimerkiksi puhuttelu vankilassa voidaan järjestää, on Maahanmuuttoviraston tiedettävä mihin vankilaan se voi järjestää puhutteluajan, kutsua tulkin ja lähettää puhuttelusta vastaavan virkamiehensä.

Maahanmuuttoviraston täytyy siten asian käsittelyä varten tietää osoite, johon se voi lähettää esimerkiksi lisäselvityspyynnön tai puhuttelukutsun vireillä olevissa asioissa tai missä se voi tarvittaessa järjestää asiakkaan henkilökohtaisen tapaamisen, esimerkiksi turvapaikkapuhuttelun.

Nämä vankiloissa suoritettavat suulliset kuulemiset ovat pääosin turvapaikkapuhutteluita, jotka liittyvät siihen, että asiakkaalla on vireillä kansainvälisen suojelun lakkauttamisen tai peruuttamisen tai oleskeluluvan peruuttamisen harkinta sekä karkottamisasia. Viivytykset prosessissa voivat merkitä sitä, että vanki ehtii vapautua ennen kuin lisäselvityspyyntö tai kutsu ehtii häntä tavoittaa. Tämä voi aiheuttaa riskin siitä, että maasta poistettavaksi aiottu henkilö vapautuu Maahanmuuttoviraston siitä tietämättä, tai vaikka vapautuminen tulisikin Maahanmuuttoviraston tietoon, ei asiakkaaseen enää sen jälkeen saada yhteyttä. Tästä seuraa se, että maasta poistamista ei saada vietyä täytäntöön, kun henkilön olinpaikka vapautumisen jälkeen ei ole tiedossa.

Rikosseuraamuslaitos ei ole luovuttanut Maahanmuuttoviraston esimerkiksi karkottamisen vastinepyyntöjä ja vapautumispäivän tiedustelemista varten tarvitsemia tietoja, siitä mihin vankilaan Maahanmuuttoviraston asiakas on sijoitettu. Tästä seuraa lisätyötä ja viivytystä asian käsittelyssä, sillä Maahanmuuttovirasto ei voi tietää, mihin osoitteeseen vastinepyyntö tai vapautumispäivän tiedustelu olisi lähetettävä. Rikosseuraamuslaitos on ohjeistanut Maahanmuuttovirastoa toimittamaan vangeille osoitetut kirjeet Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikköön, joka voi toimittaa kirjeet vastaanottajilleen. Tästä aiheutuu kuitenkin sekä viivytystä asioiden käsittelyssä että tarpeetonta lisätyötä.

Viranomaisaloitteisten ja niihin liittyvien asiakasaloitteisten asioiden lisäksi tiedot vangin sijoittamisesta tarvitaan myös muissa asiakasaloitteisissa hakemusasioissa. Esimerkiksi turvapaikkahakemusprosessiin voi sisältyä turvapaikkapuhutteluja vankilassa, jolloin tarve saada puhuttelu suoritettua liittyy hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavaan selvittelyyn. Vanki voi turvapaikan- tai oleskeluluvan hakijan lisäksi olla myös esimerkiksi perheenkokoaja, joka on joutunut vankilaan tai tutkintavankeuteen, jolloin Maahanmuuttovirasto voi tarvita tietoja hänen sijoittamisestaan. Mikäli tietoa vangin sijoittamispaikasta ei saada, voi hakemusasian käsittely viivästyä tai pahimmassa tapauksessa estyä, kun tarpeellisia lisäselvityspyyntöjä tai puhuttelukutsuja ei voida lähettää. On siis vankien ja heidän läheistensä etujen ja oikeusturvan kannalta tärkeää, että Maahanmuuttovirasto saa tietää heidän olinpaikkansa.

Maahanmuuttovirastolle on Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietolaissa säädetty jo nyt varsin laajat tiedonsaantioikeudet Rikosseuraamuslaitoksen tietoihin. Ehdotetun tiedonsaantioikeuden lisääminen ei siten vaikuttaisi Maahanmuuttoviraston asiakkaan oikeuksia heikentävästi.

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 28 kohdan mukainen salassapitoperuste ei ole ehdoton vaan se sisältää vahinkoedellytyslausekkeen. Sen perusteella salassa pidettävät tiedot voidaan luovuttaa, jos on ilmeistä, että tiedon antaminen ei vaaranna asianomaisen tulevaa toimeentuloa, yhteiskuntaan sopeutumista tai turvallisuutta, ja jos tiedon antamiseen on perusteltu syy.

Maahanmuuttovirastolla on perusteltu syy tietojen saamiseen ja se voisikin tietyissä tilanteissa saada asiakirjat myös silloin, kun on ilmeistä, että mikään salassapitoperusteessa määritellyistä asioista ei voi vaarantua. Tiedon antaminen julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 28 kohdan perusteella salassa pidettävistä tiedoista edellyttää kuitenkin aina tapauskohtaista harkintaa, joka sinällään voi viivästyttää pyynnön käsittelyä. Ehdotettu lisäys Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietolain 2 momentin 3 kohtaan antaisi Maahanmuuttovirastolle aina lainmukaisen tiedonsaantioikeuden vankien sijoitustietoihin ja siten selkeyttäisi asiaintilaa sekä nopeuttaisi prosesseja sekä Maahanmuuttovirastossa että Rikosseuraamuslaitoksessa.

Edellä esitetyt perusteet huomioiden Maahanmuuttovirasto kannattaa hallituksen esityksessä HE 6/2020 vp esitettyä lisäystä henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain (1069/2015) (Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietolaki) 14 §:n 2 momentin 3 kohtaan.

Ylijohtaja Jaana Vuorio

Ylitarkastaja Santtu Viiman

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Maahanmuuttovirasto 28.02.2020 klo 15:21. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu Lakivaliokunta